

Działalność biblioteki dla osób niewidomych i słabowidzących w Zurychu

W niniejszym artykule omówię genezę powstania bibliotek dla osób z niepełnosprawnością wzroku na świecie, a następnie scharakteryzuję funkcjonowanie Szwajcarskiej Biblioteki dla Niewidomych i Słabowidzących w Zurychu.

Powstanie bibliotek przeznaczonych dla osób niewidomych znajduje swoje źródło we Francji. Wiąże się z rozpoczęciem kształcenia uczniów z niepełnosprawnością wzroku i z wynalezieniem wypukłego pisma umożliwiającego czytanie i pisanie osobom niewidomym. Właśnie we Francji podjęto pierwsze próby edukacji szkolnej uczniów niewidomych. Prekursorem tej działalności był Valentin Haüy (1745-1822). Pracował on w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, uzyskał prestiżowy tytuł tłumacza króla i stolicy Francji. Znał kilkanaście języków obcych. Był człowiekiem niezwykle wrażliwym na cierpienia ludzkie. Widok na ulicach Paryża dużej liczby żebrzących niewidomych, a jednocześnie informacje o ich zdolnościach sprawiły, że postanowił zająć się nimi. Początkowo rozpoczął pracę z jednym uczniem i stopniowo dobierał innych. W 1784 roku założył w Paryżu pierwszą na świecie szkołę dla niewidomych. O znacznych osiągnięciach informował koła rządowe i Akademię Nauk w Paryżu. Został zaproszony wraz ze swymi uczniami na dwór królewski Ludwika XVI, gdzie dzieci zademonstrowały swoje umiejętności, np. czytania, pisania, liczenia. Haüy wynalazł sposób drukowania książek z wypukłymi literami. Zastosował pismo liniowe, według jego pomysłu wyciskano w wilgotnym papierze kształty liter alfabetu łacińskiego. Opracował sposoby ułatwiające niewidomym pisanie i liczenie. Wykonywał mapy geograficzne. Przeprowadził wiele prób w poszukiwaniu zawodów dostępnych dla niewidomych. Zabiegał, aby dzieci niewidome miały kontakt z widzącymi rówieśnikami. Do swojej szkoły przyjmował również dzieci widzące. Po rewolucji francuskiej Haüy nie miał możliwości kontynuowania swojego dzieła. Na zaproszenie cara Aleksandra I wyjechał w 1806 roku do Petersburga w celu zorganizowania tam szkoły dla niewidomych. Po jedenastu latach wrócił do Francji. Haüy przedstawiając możliwości zbiorowego kształcenia niewidomych, zapoczątkował powstanie dla nich szkół na całym świecie i wydawanie pierwszych książek, w tym podręczników, możliwych do odczytania dotykaniem. W Zurychu pierwsza szkoła dla niewidomych powstała w 1810 roku. W Warszawie przy Instytucie dla Głuchoniemych w 1842, w tym też czasie placówka zmieniła nazwę na Instytut dla Głuchoniemych i Ociemniałych.

Kolejnym etapem powstawania doskonalszych książek i poszerzenia możliwości edukacji osób niewidomych było wypracowanie wypukłego, punktowego pisma do odczytania dotykiem. Dokonał tego Louis Braille.

Louis Braille (1809-1852) to twórca rozpowszechnionego dziś na całym świecie wypukłego, punktowego pisma dla niewidomych. Był on synem rymarza zamieszkałego we wsi Coupvray we Francji. Stracił wzrok wskutek urazu oka, gdy miał trzy lata. Naukę rozpoczął w miejscowej szkole wiejskiej. W wieku dziesięciu lat został uczniem Królewskiego Instytutu dla Niewidomych w Paryżu (założonego przez Haüy). Tam poznał oficera armii francuskiej Charlesa Barbiera de la Serre i opracowany przez niego (początkowo do celów wojskowych, jako szyfr) system wypukłego pisma punktowego. Zainspirowany pomysłem, jako trzynastoletni chłopiec przystąpił do twórczej pracy nad pismem dla niewidomych. W 1825 roku projekt alfabetu Braille'a był już szczegółowo opracowany. Louis – bardzo dobry uczeń Instytutu – wyróżniał się zdolnościami w zakresie różnych przedmiotów, m.in. w historii, retoryce, filozofii, algebrze, uczył się gry na organach i wiolonczeli. Po ukończeniu szkoły dla uczniów niewidomych uczęszczał do Collège de France. W roku szkolnym 1827/1828 został nauczycielem Królewskiego Instytutu dla Niewidomych. W 1827 roku przepisano systemem Braille'a pierwszy podręcznik do gramatyki. W 1829 roku wyszedł pierwszy podręcznik zawierający cały system pisma Braille'a, *Sposób pisania wyrazów i nut za pomocą punktów do użytku niewidomych*. System pisma Braille'a oficjalnie przyjęto we Francji dopiero dwa lata po śmierci jego autora, w 1854 roku, a wkrótce potem na całym świecie. Słabą stroną tego systemu, a zarazem przyczyną powolnego rozpowszechniania, było to, że służy on tylko niewidomym. Wynalazca wypracował zatem drugi system, nazwany rafigrafia, wyrażający całe kształty liter wypukłymi kropkami, ogłosił go w roku 1839. Louis Braille zdobył czołowe miejsce w historii tyflopedagogiki¹. Najpopularniejszym na świecie wypukłym pismem dla niewidomych jest system opracowany przez Louisa Braille'a w 1825 roku. Od tego czasu w wielu państwach zaczęto ten system pisma dostosowywać do własnych zasad pisowni. Takie też prace podjęto w Szwajcarii i na ziemiach polskich. Przed I wojną światową niemający własnego państwa Polacy nie wypracowali jednolitego wariantu polskiego brajla, choć na ziemiach polskie pismo to dotarło stosunkowo wcześniej. Już w latach 1864-1865 było ono znane w Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie, nieco później w Zakładzie dla Ciemnych we Lwowie i Bydgoszczy. Stosowano jednak różne adaptacje do języka polskiego. Dopiero na I Zjeździe Nauczycieli Szkół Specjalnych w 1925 roku w Warszawie postanowiono uznać tzw. system bydgoski za polski alfabet dla niewidomych. W związku z pewnymi błędnymi założeniami nie wszystkie środowiska niewidomych w Polsce go stosowały. Zdaniem Elżbiety Czackiej i Zofii Landy, odbiegał on od norm ustalonych przez Louisa Braille'a i przyjętych już w Europie, co

¹ *Wypisy tyflogiczne*, red. C. Gawrysiak, Warszawa 1977.

utrudniało kontakty międzynarodowe. Poza tym nie uwzględniał zasad ortografii polskiej, a tym samym oddalał od tzw. środowiskowo „pisma czarnodrukowego”. Dopiero w 1934 roku polskie brajlowskie pismo integralne i skrótowe, opracowane przez Czacką i Landy, zostało zatwierdzone przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego².

W czerwcu 2016 roku miałam możliwość zwiedzenia i poznania działalności Szwajcarskiej Biblioteki dla Osób Niewidomych i Słabowidzących w Zurychu (Schweizerische Bibliothek für Blinde und Sehbehinderte [SBS]). Moimi „przewodnikami” byli pracownicy biblioteki, pani Dorota Pograniczna i pan Rene Moser. Pani Pograniczna jest osobą niewidomą, pochodzenia polskiego, od dzieciństwa mieszka w Szwajcarii, uczyła się w szkole dla uczniów niewidomych w Zurychu. Kontakt z panią Pograniczną miałam przez s. Hieronimę, wieloletnią kierowniczkę biblioteki Towarzystwa Opieki nad Niewidomymi w Laskach. Natomiast pan Moser jest osobą słabowidzącą, uczył się w szkole specjalnej dla dzieci z niepełnosprawnością wzroku. Oboje ukończyli studia wyższe.

Szwajcarska Biblioteka dla Osób Niewidomych i Słabowidzących w Zurychu założona została w 1903 roku jako organizacja non profit. Jej założycielem był dr h.c. Theodor Staub (1864-1960), syn producenta jedwabiu. Stracił on wzrok w wieku siedmiu lat. W wieku piętnastu lat nauczył się pisma Braille’a. Studiował na Uniwersytecie w Zurychu. Pracował jako nauczyciel historii i pisma Braille’a w szkole dla uczniów niewidomych także w Zurychu. Był człowiekiem bardzo aktywnie działającym na rzecz osób z niepełnosprawnością wzroku. Poza wymienioną biblioteką założył w 1907 Muzeum Szwajcarskich Niewidomych, a w 1911 Federację Szwajcarskich Niewidomych, był jej przewodniczącym do 1948 roku. W tym okresie książki były przepisywane ręcznie przez wolontariuszy.

W historii niewidomych na całym świecie kluczową rolę odgrywają osoby z niepełnosprawnością wzroku, np. wcześniej już wymieniane: w Polsce – Róża Czacka, w Szwajcarii – Theodor Staub, we Francji – Louis Braille i in.

W rozwoju charakteryzowanej biblioteki można wyróżnić kilka ważnych etapów.

W 1950 roku do Biblioteki dla Osób Niewidomych włączono Bibliotekę Nagrań Dźwiękowych dla Niewidomych (książek mówionych) założoną przez Conrada Helblinga.

Conrad Helbling (1894-1968) był także osobą niewidomą. Uwielbiał literaturę. Wykorzystał swój pierwszy magnetofon do nagrywania, przez swoich przyjaciół, książek na taśmę magnetofonową. Wybierał pozycje niedostępne w piśmie Braille’a. Zgromadził w ten sposób prywatny zbiór taśm szpulowych, który był podstawą do założenia Biblioteki Nagrań Dźwiękowych dla Niewidomych.

W 1977 roku wydano pierwszy album z partyturą i zaczęto wytwarzać oraz udostępniać brajlowską notację nutową.

² J. Kuczyńska-Kwapisz, *Wkład Elżbiety Róży Czackiej w rozwój tyflogologii w kontekście współczesnej recepcji jej myśli*, Warszawa 2011.

W 2010 roku rozpoczęto produkcję, sprzedaż i wypożyczanie książek dla osób z trudnościami w czytaniu.

W marcu 2013 roku założono nową platformę online biblioteki z dostępem do audiobooków i e-booków oraz z możliwością odsłuchania lub kopiowania, dzięki której wszystkie media można zamówić wygodnie i bez ponoszenia kosztów (online). Również online wydawany jest katalog z propozycjami książek do zamówienia.

Opisywana biblioteka udostępnia różnego rodzaju literaturę osobom niewidomym, słabowidzącym i z niepełnosprawnością w zakresie czytania. Wypożyczane są książki i nuty zapisane pismem Braille'a, książki wydrukowane powiększonym drukiem. Udostępniane są e-booki, aktualnie dostępnych jest 3650 tytułów. Wybór audiobooków sięga do 31 tys. tytułów z zakresu literatury oraz ok. 2,5 tys. tytułów specjalistycznych. Wypożyczanych jest 20 czasopism wydawanych w formie zapisu cyfrowego.

Ciekawe jest, że wypożyczane są również różnego rodzaju gry „ubrajlowione”, tzn. dostosowane do potrzeb percepcyjnych osób niewidomych. Na przykład w popularnej grze w szachy plansza szachownicy jest podobna do tradycyjnej, tylko pola ciemne są wypukłe, a pionki i figury są takie same, jedynie czarne mają na górze ostrzejsze zakończenia, pozwalające dotykiem łatwo rozróżniać własne od przeciwnika. Oferta obejmuje 360 adaptowanych dla użytkowników z dysfunkcją wzroku różnych gier towarzyskich, zarówno edukacyjnych, jak i rekreacyjnych. Nie spotkałam się z tego typu inicjatywą w innych bibliotekach przeznaczonych dla osób niewidomych. Uważam, że to jest bardzo dobry pomysł, ponieważ adaptacja gier jest robiona w małych nakładach, a więc ich koszt często uniemożliwia indywidualne kupno. Natomiast gry poza rolą, jaką odgrywają dla wszystkich ich użytkowników, to dodatkowo pełnią cenną funkcję integracyjną osób niewidomych z widzącymi. Biblioteka udostępnia również filmy z audiodeskrypcją, tzn. filmy wyposażone w dodatkową ścieżkę dźwiękową, zawierającą słowny opis wizualnych treści prezentowanych na ekranie. W zbiorach biblioteki znajduje się ponad 385 filmów z deskrypcją.

Wypożyczanie zbiorów jest możliwe wysyłkowo – za pośrednictwem poczty oraz elektronicznie – w autoryzowanym dostępie zdalnym do cyfrowych zasobów serwisu wypożyczeń online, rzadziej w siedzibie biblioteki. W roku 2015 wypożyczono ponad 54 200 tytułów ze zbioru liczącego w sumie 137 tys. tytułów.

Działalność omawianej biblioteki to nie tylko wypożyczanie, ale także wytwarzanie i sprzedaż. Pismem Braille'a drukowana jest literatura piękna, klasyka, powieści przeznaczone dla dzieci, młodzieży i dorosłych, pozycje popularnonaukowe, podręczniki, poradniki, słowniki. Produkowane są audiobooki i inne materiały do odsłuchania, czasopisma, a także różnego rodzaju teksty. Wydawane są nuty utworów muzycznych w notacji Braille'a, książki z różnorodnie powiększonym drukiem, e-booki, filmy z deskrypcją (we współpracy ze studiami filmowymi i telewizyjnymi, szczególnie z Telewizją Szwajcarską), pomoce dydaktyczne i opracowania naukowe. Wydawana jest również literatura specjalistyczna, obecnie

przede wszystkim w zapisie cyfrowym w systemie DAISY (Digital Accessible Information System). Teksty w standardzie DAISY charakteryzują się, po pierwsze, zawartością zarówno warstwy dźwiękowej, jak i tekstowej. Są one w pełni zsynchronizowane, co oznacza, że odczytywany tekst jest identyczny z drukowanym oryginałem. W przypadku odtwarzania książki w systemie DAISY na komputerze czytane zdanie (lub akapit) jest podświetlane na monitorze, można zatem równocześnie ze słuchaniem śledzić tekst pisany (np. powiększoną czcionką). Po drugie, standard DAISY umożliwia łatwe wyszukiwanie (nawigowanie po tekście), czyli odszukiwanie za pomocą jednego ruchu początku rozdziału czy podrozdziału, a także poruszanie się w ten sam prosty sposób po całej treści książki. Warstwa tekstowa pozwala również na samodzielne czytanie książek nie tylko przy pomocy komputera i programu powiększającego lub syntezy mowy, lecz także z użyciem monitora brajlowskiego, co znaczy, że książkę można czytać dotykiem palców, tak jak publikację brajlowską. Należy podkreślić, iż książka taka pozwala także na sprawdzenie pisowni ortograficznej trudnych wyrazów, jak również zwrotów obcojęzycznych, nazwisk itp. Ze standardu DAISY oraz urządzeń i programów do ich odtwarzania korzystają niepełnosprawni wzrokowo na całym świecie. W Polsce standard DAISY jest coraz częściej stosowany. Książki w formacie DAISY mogą spełniać jeden z sześciu standardów:

1. pełne nagranie lektorskie i tekstowo opisany tytuł bez systemu nawigacji (nie daje możliwości poruszania się po strukturze hierarchicznej tekstu) – korzystanie jest zbliżone do słuchania tradycyjnej książki mówionej;
2. pełne nagranie z systemem nawigacji, pozwala poruszać się pomiędzy rozdziałami, podrozdziałami, a czasami stronami – daje swobodny dostęp do tekstu zarówno w sposób linearny, jak i hierarchiczny;
3. pełne nagranie z systemem nawigacji i częścią tekstu – daje pełny dostęp do struktury książki, część tekstu jest zsynchronizowana z nagraniem, co pozwala wykorzystać mechanizm wyszukiwawczy;
4. pełne nagranie i pełny tekst – jest to najpełniejsze wykorzystanie standardu DAISY, pozwala na poruszanie się po książce w sposób liniowy oraz hierarchiczny, istnieje możliwość czytania takich książek przez słabowidzących na ekranie komputera, a nawet wydruk w brajlu, ponadto tekst jest zsynchronizowany z nagraniem;
5. pełny tekst i część nagrania – format szczególnie użyteczny przy przygotowywaniu słowników;
6. pełny tekst bez nagrań – format przydatny do drukowania książek alfabetem Braille'a i czytania przez osoby słabowidzące.

Książki w formacie DAISY dla niewidomych odbiorców postrzegane są jako najlepsze zarówno obecnie, jak i przypuszczalnie w przyszłości³.

³ Za: M. Czerwińska, *Od Braille'a do DAISY – o czytaniu i czytelnictwie osób z niepełnosprawnością wzroku*, [w:] *Czytanie, czytelnictwo, czytelnik*, red. A. Żbikowska-Migoń, współudz. A. Łuszczyk, Wrocław 2011, s. 180.

Przez Szwajcarską Bibliotekę dla Osób Niewidomych i Słabowidzących realizowane są różne zewnętrzne zamówienia. Na przykład w Szwajcarii bardzo często, w stosunku do innych państw, odbywają się referenda na poziomie kraju, a także kantonów i gmin. Wówczas ważne jest, żeby w nich uczestniczyły, na równych prawach, osoby z niepełnosprawnością wzroku. Właśnie opisywana Szwajcarska Biblioteka dla Osób Niewidomych i Słabowidzących w Zurychu przygotowuje odpowiednie druki dokumentów oraz formularze do głosowania. Biblioteka ta również otrzymuje dużo zamówień na przygotowanie w brajlu różnorodnych materiałów reklamujących rozliczne produkty. Zajmuje się też drukowaniem tekstów w brajlu na indywidualne potrzeby czytelników, np. wizytówek, zaproszeń, kart okolicznościowych itp.

Ważną działalnością biblioteki jest przedstawianie spraw osób niewidomych szwajcarskiemu społeczeństwu. W tym celu są organizowane każdego roku dni otwarte, wydawane specjalne materiały informacyjne, przygotowywane warsztaty i wykłady itp. Dział promocji zachęca wówczas do finansowania wydawanych publikacji, np. każdy może zostać „matką” lub „ojcem chrzestnym” wydawanej w brajlu lub powiększonym drukiem książki. W inne dni po umówieniu się można również poznać działalność biblioteki. Na najwyższym piętrze budynku i na jej dużym, ładnym tarasie widokowym jest bistro dostępne dla wszystkich pracowników, czytelników, ale także dla społeczności lokalnej.

W bibliotece zatrudnionych na stałym etacie jest 75 osób i ok. 100 lektorów na umowy o dzieło. Są to pracownicy radia, telewizji lub teatru. W bibliotece mają oni świetne warunki pracy w dziewięciu profesjonalnych studiach nagrań.

Całkowity roczny obrót biblioteki to ok. 11 milionów franków szwajcarskich. Około 53% kosztów ponosi państwo, 42% kosztów jest finansowane z darowizn, praw autorskich (np. na audiobooki), z lokat, pozostałe 5% to fundusze zarobione przez przyjmowanie do wykonania zleceń publicznych i innych usług.

Aby zarejestrować się indywidualnie do Szwajcarskiej Biblioteki dla Niewidomych i Słabowidzących, trzeba mieć orzeczenie lekarskie poświadczające niepełnosprawność. Dzieci i młodzież nie wnoszą żadnych opłat. Natomiast osoby dorosłe wpłacają jednorazową kwotę w wysokości 50 franków szwajcarskich. Opłata roczna dla instytucji, w których są osoby z niepełnosprawnością wzroku lub z niepełnosprawnością w czytaniu, wynosi 250 franków szwajcarskich.

Odpowiednikiem opisywanej biblioteki w Zurychu jest Dział Zbiorów dla Niewidomych Głównej Biblioteki Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Warszawie utworzony w 2013 roku (DZdN). Dział ten przejął i kontynuuje 60-letnią działalność Biblioteki Centralnej Polskiego Związku Niewidomych w zakresie gromadzenia, udostępniania i adaptacji księgozbioru dla potrzeb czytelników z dysfunkcją wzroku i innych osób niepełnosprawnych, niemogących czytać zwykłego druku. Trzon księgozbioru stanowi literatura piękna, klasyka, powieści dla dzieci, młodzieży i dorosłych, pozycje popularnonaukowe, poradniki, książki w językach obcych oraz bieżące i archiwalne czasopisma środowiska niewidomych i słabowidzących.

Ze względu na sposób zapisu, księgozbiór dzieli się na:

- Publikacje drukowane pismem Braille'a, jest to najstarszy i najbardziej różnorodny księgozbiór, prócz gatunków wcześniej wymienionych zawiera podręczniki szkolne, słowniki, nuty, mapy, atlasy, dziewiętnastowieczne druki i manuskrypty. Księgozbiór brajlowski liczy ok. 50 tys. woluminów.
- Książki mówione, początkowo były zapisywane na taśmach szpulowych (obecnie nieudostępniane), później na kasetach magnetofonowych (są wypożyczane również obecnie), a także na płytach CD, w zapisie cyfrowym (standard Daisy, format Czytak). Zbiór ten to przede wszystkim nagrania w wykonaniu lubianych lektorów i aktorów (Ksawery Jasiński, Elżbieta Kijowska, Anna Romantowska, Leszek Teleszyński i inni), w zbiorze tym znajdują się również słuchowiska teatru polskiego radia, powieści ilustrowane muzycznie oraz niewielka liczba nagrań dokonanych przez wolontariuszy. Biblioteka posiada ok. 500 tys. kaset, 6 tys. płyt i ok. 7 tys. tytułów w zapisie cyfrowym.
- Zbiory tyflogiczne, wydane w zwykłym druku, pozycje naukowe i popularnonaukowe, poruszające zagadnienia z zakresu problematyki rehabilitacyjnej i społecznej osób z niepełnosprawnością wzroku. Księgozbiór liczy ok. 4,5 tys. woluminów.
- Filmy z audiodeskrypcją, filmy wyposażone w dodatkową ścieżkę dźwiękową, zawierającą słowny opis wizualnych treści prezentowanych na ekranie. Dostępnych jest ok. 40 filmów.
- Płyty muzyczne, zbiór muzyki klasycznej i rozrywkowej, wypożyczany wyłącznie w siedzibie DZdN. W zbiorach znajduje się ok. 3,5 tys. płyt.
- Tekst cyfrowy, literatura zapisana w sposób umożliwiający jej odczyt na monitorze brajlowskim lub odsłuchanie dzięki zastosowanej mowie syntetycznej. Zbiór ten liczy ok. 2 tys. tytułów.

Wypożyczanie książek możliwe jest w siedzibie działu, wysyłkowo – za pośrednictwem poczty oraz elektronicznie – w autoryzowanym dostępie zdalnym do cyfrowych zasobów serwisu wypożyczeń online.

Oprócz gromadzenia, udostępniania i adaptacji księgozbioru, DZdN zajmuje się również skanowaniem książek na zamówienie czytelników, drukowaniem prostych tekstów w brajlu na indywidualne potrzeby czytelników, prowadzeniem elektronicznej bibliografii zawartości czasopism środowiska niewidomych, prowadzeniem e-mailowej listy dyskusyjnej dla bibliotekarzy, zainteresowanych problematyką udostępniania zbiorów osobom niewidomym, a także listy dyskusyjnej dla czytelników, poświęconej zagadnieniom społeczno-kulturalnym⁴. W Polsce, podobnie jak w Szwajcarii, własne biblioteki dla osób niewidomych posiadają również Ośrodki Szkolno-Wychowawcze dla Dzieci Niewidomych. W Szwajcarii, ze względu na zróżnicowanie językowe ludności, są także biblioteki z ofertą książek brajlowskich w języku francuskim i włoskim.

⁴ Dostęp: <http://dzdn.pl/> [odczyt: 27 grudnia 2016].

Charakteryzowana biblioteka (SBS) zajmuje się wypożyczaniem, produkcją i sprzedażą swoich zasobów w języku niemieckim. Jej czytelnikami są głównie osoby niewidome ze Szwajcarii, Austrii i Niemiec. Dobra współpraca bibliotek dla osób z niepełnosprawnością wzroku z tych trzech krajów pozwala na ekonomiczne wydawanie książek i niepowielanie tych samych tytułów. Szwajcarska Biblioteka dla Niewidomych i Słabowidzących prowadzi bardzo szeroką działalność, nieporównywalnie większą niż inne znane mi biblioteki przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Jest otwarta na czytelników niemieckojęzycznych z całego świata, a także na społeczność lokalną i inne osoby zainteresowane problemami osób niewidomych.

The activities of the library for the blind and visually impaired in Zurich

Summary

In June of this year (2016), I had the opportunity to visit and find out about the performance and activities of the Swiss Library for the Blind and Visually Impaired in Zurich (Schweizerische Bibliothek für Blinde und Sehbehinderte [SBS]). The library was founded in 1903 as a non-profit organization. It provides all sorts of literature for the blind, visually impaired and reading disabled. They lend out books and notes written in Braille, as well as large-print books, e-books, audio books, journals published in Braille, and recorded ones. There are also various kinds of game with Braille description or features – both educational and entertaining ones. This is an uncommon practice; indeed, I have not met with this type of activity in other libraries designed for blind people. The activities there are not limited to lending, but also include production. They themselves create audiobooks and other materials for listening, or for printed magazines, as well as various types of text. They also issue music tracks transcribed into Braille musical notation, books with various sizes of large print, e-books, films with special descriptions (in cooperation with film studios and television stations), educational aids, and scientific and specialist literature (primarily as e-texts). They realize a variety of different orders. For example, in Switzerland it is more common, compared to other countries, to hold referendums at a national level as well as in the cantons. It is important that people with sight-related disabilities then participate on an equal basis. The Swiss Library for the Blind and Visually Impaired in Zurich (Schweizerische Bibliothek für Blinde und Sehbehinderte [SBS]) prepares the relevant documents. Another important activity is the presentation of special cases and problems pertaining to the blind for the broader Swiss society. To fulfill this aim, the library organizes an open day and issues special materials every year.